

סמינר - בעקבות שואת יהודי סלוניקי ויוון 2023

חברי עמותה יקרים,

בתוכניות הסמינרים לשנת 2023 נוסף לחזק היכרותכם ולהעמיק ידיעותיכם על דרכי פעילותם של עובדי מדינה ברחבי העולם, אשר בדומה לנו, מתמודדים מול אתגרים משמעותיים.

הקהילה היהודית-הספרדית בסלוניקי הייתה הגדולה ביותר באירופה ערב מלחמת העולם השנייה ובתקופות מסוימות אחת הקהילות היהודיות הגדולות בעולם. היא נוסדה, על פי תיעוד וממתיאים היסטוריים, על ידי יהודים אשר הגיעו מאלכסנדריה שבמצרים, באמצע המאה השנייה לפני הספירה. יהודים אלו הקימו במרוצת הזמן שני בתי כנסת, "עץ החיים" ו"עץ הדעת". במאה הראשונה לספירה הייתה קהילה יהודית מאורגנת ובעלת השפעה, לפי עדות בברית החדשה צוין כי בעיר היה בית-כנסת בו הטיף השליח הנוצרי פאולוס במשך שלוש שבתות רצופות אך היהודים דחו אותו.

עם הקמת האימפריה הביזנטית בשנת 395 לספירה, נעשתה סלוניקי לעיר השנייה בגודלה במדינה (אחרי קושטא), והקהילה היהודית בה סבלה מרדיפות מצד השלטון הנוצרי. בתקופה העותומנית, הקהילה שגשגה עם הגעתם של מגורשי ספרד. הם פעלו ותרמו מחשובי חכמי התורה. סלוניקי נחשבה למרכז דתי יהודי מרכזי. במהלך השואה נרצחו רבים מבין תושבי הקהילה על ידי הנאצים, וחלקם נשלחו לעבודות כפייה שונות.

בסמינר ביוון נסייר בין שרידי הקהילה ונספר את סיפורה של קהילה מרשימה זו מראשית הקמתה - קורותיה בתקופת השואה וסיפורה והשתקמותה בימים אלו.

עובד מדינה יקר, עניינך והעשרתך בהכרת תולדות עמנו ומפגש עם עמיתים בתרבויות עולם שונות ומגוונות מנחים אותנו במבנה התוכניות הקיימות עבורך ובהישג ידך. אנו עושים למעןך בהערכה ובהוקרה לתרומתך בשירות הציבורי בישראל.

בברכת הדרך ובהצלחה
העמותה לקידום מודעות חברתית

תוכנית הסמינר

יום 1: תל אביב – סלוניקי ירושלים של הבלקן - הביקור המקצועי

טיסת בוקר ישירה לסלוניקי- לאחר הנחיתה ניסע למלוננו בדרכנו נערוך סיור ראשון בעיר להתרשמות. נצפה אל בתי המידות ששימשו את הקהילה היהודית המבוססת והעשירה של טרום מלח"ע השנייה. נותיר מעט זמן חופשי בטיילת העיר ולאחר מכן העברה למלוננו.

במהלך הנסיעה, יועברו נתונים כלליים לגבי המוסדות הממלכתיים בהם נבקר. נדון במבנה מקום העבודה, מנגנוניו, תקינה וכדומה - סיור והעמקת ההכרות עם הנושא הלימודי. מסקנות והשוואה - השירות הציבורי בישראל מול השירות הציבורי ביוון, נלמד כיצד משפיע הממשל על השירות הציבורי ובמה הוא שונה מהשירות הציבורי בישראל.

יום 2: בעקבות הקהילה היהודית של סלוניקי- טקס יזכור לקרבנות השואה והנחת זר

לאחר ארוחת הבוקר נתחיל לחקור את תולדותיה של הקהילה היהודית של סלוניקי. מייחסים הקמת הקהילה היהודית בסלוניקי ליהודים שהגיעו אליה באמצע המאה השנייה לפני הספירה. יהודים אלו הקימו במרוצת הזמן שני בתי כנסת, "עץ החיים" ו"עץ הדעת". במאה הראשונה לספירה הייתה קהילה יהודית מאורגנת ובעלת השפעה, לפי תיעוד בברית החדשה המציין כי בעיר היה בית-כנסת בו הטיף מפיץ הנצרות, פאולוס במשך שלוש שבתות רצופות, אך היהודים דחו אותו.

לאחר גירוש ספרד ופורטוגל בסוף המאה ה-15, הייתה סלוניקי למרכז היהודי הספרדי הגדול ביוון, עת הגיעו אל סלוניקי עשרות אלפי יהודים. נצא לסיור מקיף ברובע היהודי נגיע לכיכר החירות שם נערוך טקס זיכרון לבני הקהילה אשר נרצחו בשואה - נערוך הטקס מול האנדרטה לזכר יהודי סלוניקי שנרצחו בשואה. לאחר הטקס נמשיך לסיור במוזיאון היהודי שם נלמד עוד על הקהילה המפוארת שהייתה, נראה את המוצגים הרבים אשר ימחישו את את אשר היה בעבר.

יום 3: מפלי אדאסה, הקהילה היהודית של וריה

נצא בבוקר לסיור במפלי אדאסה כולל הליכה באזור. נקדיש המשך היום ללמידה על הקהילה היהודית שהתגוררה בעיר וריה. נשמע על ההיסטוריה היהודית המרתקת של קהילה זו, אשר במשך מאות שנים התקיימה והתפתחה לקהילות יהודיות מפוארות. בעיירות הקרובות להר האולימפוס היו פעם קהילות של יהודים מעדת רומניוטס. הרומניוטים הראשונים הגיעו לאזור לפני כאלפיים שנה בתקופת חורבן הבית.

הם היו יהודים בריאים וחסונים מארץ ישראל שנלקחו בשבי, והובלו באוניות לרומא לשמש עבדים. באותו תקופה שטו הספינות במקביל לקו החוף. כמה מהספינות עלו על שרטון או טבעו, וחלק מנוסעיהן היהודים קפצו למים והגיעו לחוף בשחיה. הגיעו לאזור גם עבדים יהודים שברחו מרומא, והיו בדרכם חזרה לארץ ישראל. הם התקבצו יחדיו התחברו עם גולים מארץ ישראל שנדדו לאזור הבלקן, והקימו קהילות יהודיות קטנות. הרומניוטס אומרים שאבות אבותיהם גיירו את נשותיהם הגויות כהלכה.

קהילת הרומניוטס הגדולה ביותר היתה בעיירה היפהפייה יאנינה, שם חיו כאלפיים יהודים. בן־יה התגוררו 700 יהודים. אבל כל קהילות הרומניוטס שהיו בהרי יוון הושמדו בשואה, ולא נשאר זכר לבתי הכנסת של הקהילות. בירושלים בשכונת אוהל משה בנחלאות ישנו בית כנסת של רומניוטים יוצאי יאנינה בשם "בית אברהם ואהל שרה לקהילת יאנינה". לוריה חזרו כחמישים ניצולי שואה, אך כולם מיהרו לנטוש ועברו לישראל ולצרפת. כיום אין אף תושב יהודי בעיירה וריה. נסיים באתרי המורשת של הקהילה ונבקר ברובע היהודי העתיק של העיר. נגיע לבית הכנסת, לבית הקברות ולבתי המידות המפוארים של הקהילה היהודית. נשוב לסלונקי בשעות הערב.

יום 4 - הר האולימפוס

נצא ליום סיור בהר המפורסם שהוא גם מושג – האולימפוס, מקום משכנם של אלי יוון המיתולוגיים, וההר הגבוה ביותר ביוון (2917 מ'). נגיע אל העיירה התוססת ליטוכורו, שלמרגלות ההר, המשמשת כבסיס התארגנות לטרקרים ומטפסי הרים, המגיעים מכל רחבי העולם, ונשלב צעידה קצרה בטבע במורדות ההר, ובנחלים השלווים הטובלים בירק ובצמחיה עבותה.

יום 5: סלונקי תל אביב

לאחר ארוחת הבקר ובהתאם לשעת הטיסה נאפשר זמן פנוי וניסע לשדה התעופה לטיסה ישירה חזרה לתל אביב.